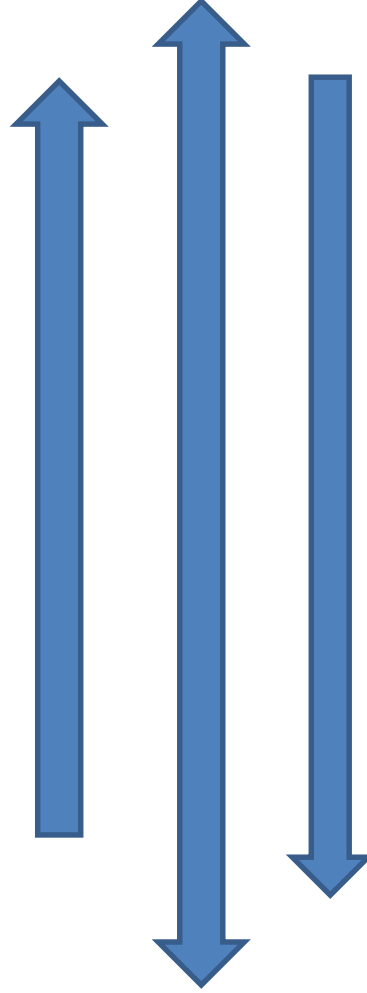

ऐरावती गाउँपालिका

तेह्रौँ गाउँसभामा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को नीति तथा कार्यक्रम

प्रस्तुतकर्ता
नबिल बिक्रम शाह
अध्यक्ष

ऐरावती गाउँपालिका ददेरीपाटा प्यूठान ।

आदरणीय गाउँसभामा उपस्थित गाउँपालिकाका उपाध्यक्षज्यू, सचिब ज्यू
गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू तथा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरू,

- १) नेपालको संविधानको मर्म अनुसार संघीय संरचना अनुरूप संचालन भइरहेको स्थानीय सरकारको प्रमुखको हैसियतमा ऐरावती गाउँपालिकाको गरिमामय गाउँसभामा आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाएकोमा अत्यन्तै खुशि लागेको छ। यस अवसरमा नेपाललाई संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक मुलुक बनाउनका लागि विभिन्न कालखण्डका ऐतिहासिक बलीदानीपूर्ण आन्दोलन, शशस्त्र संघर्ष, मधेश आन्दोलन लगाएतका आन्दोलनमा अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञात अज्ञात शहिदहरूको त्याग र वलिदानको उच्च सम्मान गर्दै शहिदहरूप्रति हार्दिक श्रदान्जली अर्पण गर्दछु। राजनीतिक तथा सामाजिक आन्दोलनका घाइते, बेपत्ता नागरिकहरू तथा राजनैतिक आन्दोलनका अग्रज योद्धाहरू प्रति म उच्च सम्मान व्यक्त गर्न चाहान्छु।
- २) स्थानीय तहको सरकार प्रमुखको हैसियतले आजका दिनसम्म सहयोग पुऱ्याउनुहुने राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सुरक्षा निकाय तथा यस प्रकृत्यामा संलग्न राजनीतिक दल, संघसंस्था, पत्रकार र परिवर्तनका संवाहक आम नागरीक सबै प्रति आभार व्यक्त गर्न चाहान्छु।
- ३) संवैधानिक प्रावधान बमोजिम संघीयताको आधारभुत अंगको रुपमा स्थानीय सरकारको रुपमा पहिलो कार्यकालको अवधि सफल भएको अनुभुति गरेको छु। ऐरावतीवासी आदरणीय बुवा आमा दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरूबाट पुन दोस्रो पटक मलाई सेवा गर्ने अवसरका लागि अनुमोदन गरिदिनुभएकोमा पुनः धन्यावाद तथा आभार व्यक्त गर्दछु। पहिलो कार्यकालबाट प्राप्त उपलब्धिको रक्षा गर्दै कोरीएका विकासका रेखाहरूको पूर्णता दिने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु। आजका दिन सम्म सहयोग गर्ने, सुझाव तथा मार्गदर्शन दिनुहुने, खबरदारी गर्नुहुने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि मित्रहरू, संघ, प्रदेश, राजनीतिक दल, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, बुद्धिजिवि, साझेदार तथा सहयात्री सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्था, पत्रकार तथा सम्पूर्ण बुवाआमा-दाजुभाई तथा दिदिबहिनिहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहान्छु। राजनैतिक

अधिकार सहित स्थापित स्थानीय तहलाई जनताको नजिकको सरकारको रूपमा संविधानको परिकल्पना अनुरूप सामाजिक न्याय र समाजवादको लक्ष्यमा पुग्न यस गाउँपालिकालाई जीवन्त आर्थिक समृद्धिको केन्द्रको रूपमा स्थापित गर्दै सोचे अनुरूपको सफलताका लागि आगामी दिनमा सबैबाट थप हौसला, सहयोग एवं खबरदारीको अपेक्षा गरेको छ।

- ४) संघीयताको मर्म अनुरूप स्थानीय सरकारको अधिकारको सफल प्रयोगका सन्दर्भमा विभिन्न क्षेत्रबाट आशंका उत्पन्न भइरहेको अवस्थामा सहमती, सहकार्य र सहभागिताको भावनालाई आत्मसात गर्दै आर्थिक-सामाजिक विकास, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, पुर्वाधार विकास, वातावरण संरक्षण, आर्थिक अनुशासन तथा सुशासन प्रबर्द्धनका कार्यक्रमहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै सुन्दर र समुन्नत ऐरावतीको पहिचान स्थापित गर्नु हाम्रो प्रमुख जिम्मेवारी रहेको छ।
- ५) संघीय संरचनाले सुनिश्चित गरेका लाभहरूमा जनताको समन्यायिक पहुँच स्थापित गर्दै नागरिकको घर दैलोमा सेवा पुऱ्याउन सकेमात्र लोकतन्त्रले सार्थकता पाउने मान्यतामा उभिएर यो गाउँपालिका अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकारको रूपमा दृढता सहित उभिने छ।
- ६) नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेका अधिकारहरूको व्यापक र प्रतिफलयुक्त अभ्यासका माध्यमबाट स्थानीय तहको सरकारलाई शसक्त, सक्षम र सवल सरकारको रूपमा विकास गराउनु पर्दछ भन्ने आम नागरिकको आवाज र सामयिक अपरिहार्यतालाई मध्यनजर गर्दै आफुलाई सोही वाटोमा अगाडी वढ्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु।
- ७) प्रचलित कानूनको अधिनमा रहि उच्च नैतिक चरित्रका साथ अहोरात्र खटिरहने स्थायी सरकारको रूपमा अनवरत सेवा प्रदान गर्नुभएका राष्ट्रसेवक कर्मचारी वर्गप्रति सम्मान गर्दै उहाँहरूको मनोवललाई उच्च राखि अझ प्रभावकारी ढंगबाट सेवा प्रदान गर्न सम्पुर्ण कर्मचारी वर्गलाई उत्प्रेरित हुन अपिल गर्दछु।
- ८) आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ का लागि नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्दा नेपालको संविधानको मर्म र भावना, संघीय तथा प्रादेशिक सरकारका मार्गदर्शन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन-२०७४, दिगो

विकास लक्ष, पन्ध्रौं आवधिक योजना, ऐरावती गाउँ कार्यपालिका तथा गाउँसभा बाट पारित ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिहरू, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धि निर्देशिका-२०७५, गाउँपालिकाको योजना छनौट मार्गदर्शन-२०७६, ऐरावती गाउँपालिकाको आवधिक योजना तथा प्रचलित कानून र मापदण्ड बमोजिम हालसम्म सिकेका सिकाई तथा भोगाईलाई मूल आधार मानिएको छ।

आदरणीय सदस्यज्यूहरू,

अव म आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा अगाडि बढाईएका नीति तथा कार्यक्रमहरूको उपलब्धीको विषयमा संक्षेपमा चर्चा गर्दछु।

“कृषि पर्यटन रोजगारीको बढाउँदै गति
शान्त सुन्दर समुन्नत बनाऔं ऐरावती”

भन्ने मुल आदर्श सहित सन्तुलित, समतामुलक र समन्यायिक विकासको माध्यमबाट ऐरावतीको समृद्धिको लागि विषयगत रुपमा अवलम्बन गरिएका नीतिहरूको कार्यान्वयनले विकासको जग तयार हुनुका साथै विकासको गन्तव्यका पदचापहरू तर्फ अगाडि बढ्दै गरेको छ।

१. शासकीय क्रियाकलापमा आम जनताको सुसुचित हुने अधिकार सुनिश्चित गर्न सुचनाको सहज पहुँच स्थापित गर्न गाउँपालिकाको वेवसाईट तथा Facebook Page निर्माण भई संचालनमा आएको छ।
२. नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहलाई तोकिएका जिम्मेवारी तथा अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत रहि ६ वटा ऐन, ४ वटा नियमावली, २० वटा कार्यविधि, १ वटा निर्देशिका, २ वटा मापदण्डहरू निर्माण भई सेवाको सुनिश्चितता तथा अनुमानयोग्यता र कार्यविधिगत सरलीकरण भइरहेको छ।

३. सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई वैड्किड प्रणालीबाट वितरण गरी आर्थिक पारदर्शिता तथा अनुशासनमा जोड दिइएको छ ।
४. आर्थिक कारोवारलाई पारदर्शी बनाउन योजनागत रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परिक्षणको व्यवस्था गरिएको छ । रु ५० हजार भन्दा बढि लागतका योजनाहरूको भुक्तानी वैड्किड खाता मार्फत गरिएको छ ।
५. शिक्षक विद्यार्थी अनुपातका आधारमा विद्यार्थी सिकाई उपलब्धी बढाउनका लागि गाउँपालिका PCF अनुदानको व्यवस्था गरिएको छ ।
६. आधारभुत तथा माध्यमिक विद्यालयहरूमा निशुल्क स्यानीटरी प्याड वितरणको कार्यक्रम निरन्तर सञ्चालन गरिएको छ ।
७. जेष्ठ नागरिक सम्मान, अपाङ्ग सहायता सामाग्री वितरण, महिला शशक्तिकरण, अपाङ्ग शशक्तिकरण तथा दलितहरूका लागि स्वरोजगारमुलक बनाउन कार्यक्रम लागु गरिएका छन ।
८. सामाजिक हिंसा, लैङ्गिक हिंसा अन्त्य, वालविवाह न्युनीकरण, वालहिंसा, वालश्रम तथा सामाजिक विभेद अन्त्यका लागि कानुनी सचेतना तथा कानुनी सहायताको लागि उपाध्यक्ष सम्म न्यायिक पहुँच कार्यक्रम संचालन भएको छ ।
९. विद्यालयको सिकाई उपलब्धि, सरसफाईयुक्त विद्यालय, कार्यसम्पादनका आधारमा उत्कृष्ट विद्यालय तथा शिक्षकहरू छनौट गरि स्वस्थ प्रतिस्पर्धाको वातावरण तयार गरी योग्यता र उपलब्धिको पहिचान तथा सम्मानको व्यवस्था गरिएको छ ।
१०. स्वास्थ्य सेवामा मेरो पहुँच नामक कार्यक्रम मार्फत सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईको सेवालाई थप विस्तार र प्रभावकारी बनाईएको छ ।

११. स्वास्थ्यकर्मीहरू घरमै गएर सुत्केरी तथा नवशिशु जाँच गरिएको छ। पुर्णखोप युक्त गाउँपालिकाले निरन्तरता पाएको छ।
१२. खानेपानी निर्माण सम्बन्धी योजनाहरूमा एक घर एक धारा अभियान निरन्तरता दिईएको छ।
१३. खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूका लागि पानी सुरक्षा योजना संचालन गरि खानेपानी योजना तथा श्रोतको सुरक्षित र दिगो उपयोगका लागि अभिमुखिकरण गरिएको छ।
१४. पुर्व सहकारी शिक्षा, सहकारीको नियमन तथा सहकारी व्यवस्थापन तथा सहकारीसँग साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गरिएको छ।
१५. कृषि तथा पशुजन्य उपजको उत्पादन वृद्धिका लागि उत्पादनमा आधारित अनुदान (फलफुल तथा तरकारी, उन्नत जातको बोका तथा रागा, माछापालन, बाख्रापालन, कुखुरापालन, भकारो सुधार, सिडविन, मुल तथा प्रजनन विउ, बड्गुरपालन, टनेल निर्माण आदि) वितरण गरि कृषि जन्य उपजको विक्रि तथा उपभोग व्यवस्थापनका लागि कार्यक्रम संचालन गरिएको छ।
१६. सामुहिक कृषि तथा पशुपालनको अवधारणा कृषि समुह तथा पशुपालक समुह निर्माण गरि आत्मनिर्भरताकालागि प्रोत्साहन तथा व्यावसायिक उत्पादन मार्फत आय आर्जनमा वृद्धिलाई जोड दिइएको छ।
१७. सुरक्षित नागरीक आवास कार्यक्रम अन्तर्गत खरका छाना विस्थापनको कार्यक्रम अगाडि बढाईएको छ।
१८. युवा लक्षित स्वरोजगारमुलक सीप विकास सम्बन्धी तालिम संचालन गरिएको छ।
१९. पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न कमिरे भ्यु टावर, तथा ऐरावती पिक्निक पार्क निर्माण कार्य भईरहेको छ भने कुटि लेख निर्माणलाई अगाडि बढाईएको छ। ऐरावती क्षेत्रलाई धार्मिक पर्यटनको

केन्द्रको रुपमा विकास गर्न तथा मौलिक सभ्यता र संस्कृतिको संरक्षणका लागि विशेष जोड दिइएको छ।

आदरणीय सदस्य ज्युहरु,

अव म आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा अवलम्बन गरिने नीति तथा कार्यक्रमको विषयगत विवरण पेश गर्दछु:

सुशासन तथा संस्थागत विकास:

- सेवाप्रदायकको मितव्ययी व्यवहार:सेवाग्राहिको सन्तुष्टिको आधार भन्ने मुल मर्म अनुरूप भौतिक संरचना सुधार गर्दै प्रविधिमैत्री सेवा सुचारु गरिनेछ । सेवाप्रवाहमा बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, पिछडिएको समुदाय तथा फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुलाई विशेष ग्राह्यता दिइनेछ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा विद्युतिय प्रविधिको अवलम्बन गरि द्रुत सेवा र प्रभावकारी अभिलेख व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ। गाउँपालिका तथा सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरुमा E-Networking मार्फत सूचना आदान प्रदान गर्ने प्रणालीको दिगो विकास गरि गुणस्तर सुधारमा जोड दिइनेछ।
- Online System बाट व्यक्तिगत घटना दर्तालाई प्रभावकारी बनाउँदै घटना घटेको ३५ दिनभित्र अनिवार्य रुपमा घटना दर्ता गर्ने गरि कार्ययोजना अगाडि बढाइनेछ ।
- डिजिटल गाउँपालिकाको अवधारणालाई अगाडी बढाइनेछ ।
- नागरिक वडापत्र सहितको वार्षिक कार्यपत्रो प्रकाशन, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण तथा नागरिक सन्तुष्टी सर्भेक्षणलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिनेछ।
- स्थानीय सरकारले कुनै पनि तह तथा कुनै स्वरुपको भ्रष्टाचारलाई सहदैन । भ्रष्टाचार जन्य क्रियाकलाप प्रति शुन्य सहनशिलताको अवधारणा मार्फत सुशासनको प्रत्याभुति गरिनेछ।
- गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक निकायबाट सम्पादन हुने सेवा प्रवाह तथा काम कारवाहीको नागरिक तहबाट मुल्याङ्कन गरि दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ।

- निर्वाचित जनप्रतिनिधि, सेवाप्रदायक कर्मचारी तथा नागरिकको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धि अभिमुखिकरणलाई निरन्तरता दिईनेछ। जसअन्तर्गत जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीका लागि दक्षता अभिवृद्धि सम्बन्धि अभिमुखिकरण तालिम संचालन गरिनेछ। कर्मचारीको लागि कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन उपलब्ध गराईनेछ। शिक्षकहरूका लागि पुनर्ताजगी तालिम संचालन गरिनेछ।
- विद्यालय तथा सरकारी कार्यालयहरूमा वायोमेट्रिक हाजीरी तथा बजार क्षेत्रहरूमा सि सि क्यामेरा जडानलाई क्रमश विस्तार गरिनेछ।
- आवश्यकताको पहिचान गरि नागरिकका लागि सिलाईकटाई, हस्तकला, लघुउद्यम संचालन, कुकिङ, मोबाईल तथा कम्प्युटर मर्मत, मोटरसाईकल मर्मत, सिकर्मी, डकर्मी लगाएतका सीपमुलक तथा स्वरोजगारमुलक तालिम संचालन गरिनेछ।
- गाउँपालिका वा अन्तर्गतका सम्पूर्ण कर्मचारिको कार्यसम्पादन मुल्याङ्कनलाई नागरिक सर्वेक्षण तथा उपलब्धीसँग जोडि कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन उपलब्ध गराउन निश्चित मापदण्ड तयार गरिनेछ।

सामाजिक विकास:

- सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईको अवधारणा अनुरूप नागरिकहरूलाई “स्वास्थ्य सेवामा मेरो पहुँच” नामक कार्यक्रम मार्फत स्थापित सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईहरूलाई निरन्तरता दिई आवश्यकताका आधारमा थप स्वास्थ्य ईकाईहरू स्थापना गरि आवश्यक औषधि तथा उपकरणहरूको व्यवस्था गरिनेछ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रका कर्मचारी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूलाई प्रोत्साहन तथा क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूमा नेपाल सरकारद्वारा निशुल्क वितरणका लागि घोषणा गरिएका औषधिको आवश्यकता अनुसार परिपुर्ति गरिनेछ।
- मासिक रूपमा संचालित गाउँघर क्लिनिकहरूलाई आवश्यकताका आधारमा साप्ताहिक रूपमा र अन्य क्षेत्रमा विस्तार गर्दै लगिनेछ।
- वृद्धलाई ओखती कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गरि निरन्तरता दिईनेछ।
- "दक्ष स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षित स्वास्थ्य संस्था

संस्थामै सुत्केरी सुरक्षित आमा र बच्चा" भन्ने मुल अभिप्राय लिई "होम टु हस्पिटल (H2H)" कार्यक्रम अगाडि बढाईनेछ ।

- पुर्ण खोप दिगोपना, जिरो होम डेलिभरी, सुत्केरी तथा नवजात शिशु स्याहार सेवाको लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।
- एक घर एक धाराको अवधारणा सहित स्वच्छ खानेपानी सबैको पहुँच स्थापित गरिनेछ। घरभित्रको धुवाँमुक्त गाँउ, पुर्ण आनीवानी परिवर्तन (TBC) लगाएतका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- विद्यालयहरुको प्रविधिमैत्री पुर्वाधार विकास तथा विज्ञान प्रयोगशाला सुधारमा जोड दिइनेछ। नमुना विद्यालयको अवधारणा अनुरूप शैक्षिक गुणस्तर सुधारका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।
- विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षक व्यवस्थापन गर्ने गरि कार्ययोजना अगाडि बढाईनेछ ।
- खेलकुद शिक्षक तथा विषयगत शिक्षकहरुलाई प्राथमिकताका आधारमा तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- जीवनमा शिक्षाको औपचारिक सुरुवातको रुपमा रहने वालविकास कक्षालाई रोचक, ज्ञानबद्धक र नमुना बनाईनेछ। प्रारम्भिक वालविकास केन्द्रहरुमा वाल उद्यान निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- आधारभुत तथा माध्यमिक विद्यालयहरुमा छात्राहरुको सुरक्षित महिनावारीका लागि निशुल्क स्यानीटरी प्याड उपलब्ध गराईनेछ ।
- किशोर किशोरी लक्षित यौन, प्रजनन तथा स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी विद्यालयमा स्वास्थ्यकर्मी भेटघाट कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षालय स्थापनाको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- शैक्षिक क्षेत्रको सुधारको लागि सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गरी विद्यालयहरुको अभिलेख व्यवस्थापनको कार्य अघि बढाईएको छ ।
- गरिव तथा विपन्न विद्यार्थीहरुलाई शैक्षिक सामाग्रीको व्यवस्था तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न निश्चित कोष स्थापना गरि संचालन गरिनेछ।
- उत्कृष्ट कर्मचारी, विद्यार्थी तथा शिक्षकहरुलाई पुरस्कृत गरि मनोवल उच्च बनाईनेछ।

- लक्षित समुह(अल्पसंख्यक, दलित, जनजाती, अपाङ्ग, महिला आदि) को शशक्तिकरणका लागि क्षमता तथा सीप विकास सम्बन्धी कार्यक्रम मार्फत आत्मनिर्भरता उन्मुख कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- जेष्ठ नागरिकको सम्मान, अनुभव तथा ज्ञान आदानप्रदान गर्नका लागि जेष्ठ नागरिक अनुभव आदानप्रदान केन्द्र स्थापना गरिनेछ।
- स्थानीय मौलिक कला, संस्कृति तथा प्रविधिहरुको संरक्षणका लागि हाम्रो संग्रालय र अध्ययन केन्द्रको रुपमा इन्टरनेट सहितको पुस्तकालय स्थापना गरिनेछ।
- वालमैत्री, वातावरणमैत्री र पोषणमैत्री गाउँपालिका घोषणाका लागि आवश्यक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ।
- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशिकरण प्रवर्द्धनका लागि वितरणकारी- पुनर्वितरणकारी न्यायको मान्यता अवलम्बन गरिनेछ। सामाजिक विभेद, सामाजिक हिंसा, लैङ्गिक हिंसा अन्त्य, बालविवाह न्युनिकरण, बाल हिंसा र बाल श्रमको अन्त्य तथा सामाजिक विभेद अन्त्यका लागि "उपाध्यक्ष सम्म न्यायिक पहुँच" कार्यक्रम मार्फत सचेतना तथा कानुनी सहायता कक्षा निरन्तर संचालन गरिनेछ।
- सार्वजनिक, निजी, सहकारी, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय दातृ संस्थाहरु सँगको सहकार्य र साझेदारिमा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ। साझेदारीका योजना तथा कार्यक्रमहरुमा नागरिकका आवश्यकता परिपुर्ति गर्न समावेशिता र समताको मर्म अनुरूप एकिकृत र एकद्वार नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि गाउँपालिका स्तरिय र वडा स्तरिय खेलकुद विकास समिति गठन गरि गाउँपालिका स्तरीय विभिन्न खेलकुद प्रतियोगिता संचालन गरिनेछ।
- "अध्यक्ष युवा कार्यक्रम" लाई निरन्तरता दिईनेछ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका लिफ्ट खानेपानीको विद्युतीय शुल्क सहूलियत कार्यक्रम अगाडी बढाईएको छ।
- ऐरावती गाउँपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरु मार्फत मासिक रुपमा UREA CREATININE परिक्षण र डिजिटल ऐक्सर सेवालाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ।
- ऐरावती गाउँपालिकाका उत्कृष्ट विद्यार्थीलाई प्राविधिक धार तर्फको उच्च शिक्षा अध्ययनको लागि छात्रावृत्तिको ब्यवस्था गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिएको छ।

- पुरन्ठाटी स्वास्थ्य चौकीको स्तर उन्नती गर्दै चिकित्सकिय सेवालार्ई थप प्रभावकारी बनाउदै गुणस्तरीय ल्याब र स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको ब्यवस्था मिलाईनेछ । प्रस्तावित १५ बेडको अस्पताल निर्माणको काम अघी बढाईएको छ ।

पुर्वाधार विकास:

- Bottom-Up Approach मा आधारित भएर योजनाहरुको टोल वस्ती स्तरबाटै छनौट गरि प्रभावकारी कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कनका लागि आधिकारिक जनसहभागितालाई जोड दिईनेछ।
- स्थानीय सीप तथा कच्चा पदार्थको उच्चतम प्रयोग गर्दै घरेलु उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि ओद्योगिक ग्राम संचालन गर्न आवश्यक पुर्वाधार निर्माणको कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु ।
- वजार व्यवस्थापन, कालोबजारी नियन्त्रण तथा अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको उपलब्धताका लागि स्थानीय सरोकारवाला सर्वपक्षिय प्रतिनिधि सम्मिलित समिति गठन गरि अनुगमन र नियमनलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- कृषि, खानेपानी तथा सरसफाई, गरिबी न्युनिकरण, साना सिँचाई, लिफ्ट सिँचाई, थोपा सिँचाई, रोजगारमुलक उद्यमको विकास, वस्तिसम्म सडक विस्तार तथा स्तरोन्नतीकरण लगायत पर्यटन प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरुमा साझेदारी नीति अवलम्बन गर्दै पुर्वाधार विकासलाई जोड दिईनेछ।
- गाउँपालिकाको केन्द्र र वडा कार्यालय जोड्ने सडकहरुको स्तरोन्नती तथा नियमित रेखदेख गर्ने गरि यातायात संचालन गर्न पहल गरिनेछ। साथै यी सडकहरुको मर्मतको लागि सडक मर्मत सम्भार कार्यकता राख्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- गाउँपालिका अन्तर्गतका कार्यालय र विद्यालयहरुको भौतिक संरचना निर्माण तथा व्यवस्थापनलाई क्रमश पुरा गर्दै लगिनेछ ।
- वस्तीहरुमा विद्युत विस्तार तथा सडक वत्ती विस्तारको लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- समुन्द्राफाँट सिँचाई, जाडिफाँट सिँचाई, चुनाहाफाँट सिँचाई, मलवाड तल्लो र उपल्लो फाँट गोठिवाड र चालीसे फाँट, डाबर फाँट लगाएतका खेतीयोग्य भुमिको सिँचाईका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- झिमरुक-विजुलीकोट लिफ्ट खानेपानी योजना, बृहत बरौला लिफ्ट तथा तिल्केनी चुत्रेनी लिफ्ट खानेपानी योजनालाई यस वर्ष निर्माण कार्य सकिने गरी निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ।
- खेलकुद विकासका लागि निर्माणधिन ऐरावती खेलकुद मैदान कुनौटा, वडाहरुमा खेलमैदान निर्माण कार्यलाई क्रमागत योजनाको रुपमा संचालन गरिनेछ।
- नागरिकको आवश्यकता, विकासको अवस्था र श्रोतको उपलब्धता बिच तादाम्यता कायम गर्न आवधिक योजना अनुसारका कार्यक्रम तथा योजना निर्माण गरी लागु गरिनेछ।
- चेरनेटा-पुरनठाँटि-जोगिटारी सडकलाई कालो पत्रे सडक निर्माण कार्य समयमै सम्पन्न गर्नको लागि पहल गरिनेछ। साथै चेरनेटा जाबुने अमिलि सडक स्तरउन्नतीको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- निर्माणाधिन पक्कि पुलहरुको निर्माण कार्य समयमै सम्पन्न गर्न पहल गरिनुका साथै दुर्वाड छेडाघाट र नौघाट पक्कि पुलको निर्माण कार्य यथासिघ्र शुरु गर्न पहल गर्ने।
- क्षेत्रगत झोलुङ्गे पुल कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईएको छ।

आर्थिक विकास:

- गाउँपालिकाको श्रोतको अनुमान, प्राप्ति, परिचालन र उपभोगमा नागरिक सहभागिताको प्रवर्द्धन गर्दै बजेटको प्रभावकारी, प्रतिफलयुक्त र दिगो कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ। योजना कार्यान्वयनमा चुस्तता कायम गर्न प्रविधीको अधिकतम प्रयोग गरिनेछ।
- प्रगतिशिल कर प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ। कर अभिलेख प्रणालीलाई सूचना प्रविधिमा आधारित बनाउदै लगिनेछ।
- घरेलु तथा साना उद्योग विकासका लागि आवश्यक प्रोत्साहन गरिने र स्थानीय उत्पादनको उपभोग र प्रवर्द्धनमा जोड दिईनेछ। लघु उद्यम सम्बन्धी आवधिक योजना अनुरूप कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। साथै गाउँपालिकालाई पलाष्टिक मुक्त गाउँपालिका बनाउन स्थानीय उत्पादनमा जोड दिईनेछ।

- कृषि क्षेत्रको विकासका लागि वैज्ञानिक र व्यवसायिक खेति प्रणालि अवलम्बन गरिनेछ। माटो परिक्षणका आधारमा पकेट क्षेत्र तथा कृषि ब्लक निर्धारण गरि कृषिलाई विविधिकरण र व्यवसायिकरण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ। अदुवा, बेसार, राज्मा, आलु, प्याज, बेमौसमी टमाटर, कागति, सुन्तला, आँप, केरा लगायतका उत्पादनको विशेष क्षेत्र तोकि कार्यक्रम संचालनलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- व्यवसायिक पशुपालन, मौरीपालन, मासु उत्पादन, दुध तथा पोल्ट्री जन्य वस्तुको उत्पादनलाई प्रोत्साहन गरि आत्मनिर्भरता तर्फ उन्मुख गराईनेछ। कृत्रिम गर्भाधान तथा प्राकृतिक नश्ल सुधार लगाएतका कार्यक्रमहरु नियमित गरिनेछ।
- सहकारी वा समुह मार्फत सामुहिक खेती तथा पशुपालन प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- कृषि तथा पशु विकासमा आधारीत साना किसान तथा युवा यद्यमशिलता साझेदारी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छ।
- आ.व .२०८०/०८१ देखि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई अझ प्रभावकारी रुपमा अगाडी बढाउन सामुदायिक आयोजनामा पालिकाको लागत साझेदारी कायम गरिनेछ। वडा तहमा समेत लागत साझेदारी कायम गरी रोजगारीको प्रबर्धन र भौतिक पुर्वाधारको समेत विकास गरिनेछ। त्यस्तै पालिका स्तरीय र वडा स्तरीय आयोजनामा समेत रोजगार सेवाकेन्द्र मार्फत श्रमिकको आपूर्ति गरिनेछ। यस्तो साझेदारीमा आवश्यक कार्यविधी बनाएर श्रमिकको ज्याला खर्च प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत र अन्य निर्माण सामग्री तर्फको खर्च पालिका तथा वडा स्तरबाट योगदान हुनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकालाई उनीहरुको सीप र क्षमताको स्थानीय स्तरमै प्रयोग गर्न आवश्यक नीति बनाएर समन्वय गरिनेछ।
- स्थानिय स्तरमा रोजगारीको प्रवर्द्धनका लागी सार्वजनिक निर्माण कार्यहरुमा सम्भव भए सम्म श्रममुलक प्रविधिको प्रयोग गरी रोजगारी सिर्जनामा जोड दिईनेछ। बेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गरी रोजगार सुचना व्यवस्थापन प्रणालीमा बेरोजगारको सूची अद्यावधिक र व्यवस्थित गरिनेछ। पालिकाभिन्न उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरुको पहिचान गरी सोको सूचना प्रवाह गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरुको लागि श्रम स्वीकृत र पुनः श्रम स्वीकृतिको कार्यलाई प्रभावकारी तरिकाले कार्यान्वन गरिनेछ।

- संघ तथा प्रदेशले ल्याएको रोजगारमूलक कार्यक्रममा अपनत्व कायम गर्दै रोजगारीका क्षेत्र विस्तार गरिनेछ । गरिवी न्यूनीकरण तथा रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गर्न पहलकदमी चालिनेछ ।
- स्थानीय तहमा दर्ता भएका बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नका लागि कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना संचालन गरि श्रममूलक योजना मार्फत समुदायको विकास संगै सामाजिक संरक्षणको प्रत्याभूति गराइने छ ।
- दक्ष तथा सक्षम जनशक्तिको विकास गरी आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक सिपमूलक पहिचान गरि बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई तालिम दिई स्वरोजगार बन्न उत्प्रेरित गरिनेछ ।
- आन्तरिक रोजगारी सिर्जना गर्न सरोकारवाला निकाय र निजि क्षेत्रसँग सहकारी र समन्वयमा जोड दिईनेछ । 'युवा तथा शैक्षिक बेरोजगारलाई प्राथमिकतामा राखी स्वरोजगारमूलक कार्यमा संलग्न स्थानीय युवा उद्दमीहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- मुख्य मन्त्री आर्थिक विकास कार्यक्रम मार्फत प्राप्त श्रोतलाई विपन्न तथा लक्षित समुदायका नागरिकको आर्थिक विकासका क्षेत्रमा परिचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्रोत साधन (च्युरी, टिमुर, चुत्रो र सालको पात) लाई उच्चतम उपयोग गर्दै स्वरोजगारमूलक सीप विकास सम्बन्धी तालिम संचालन गरि दिगो र भरपर्दो आय आर्जनको श्रोत सुनिश्चिततका लागि समुचित अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- अनुपस्थित भु-स्वामित्व तथा खेतियोग्य जमिनलाई बाँझो राख्ने प्रवृत्तिको अन्त्यका लागि पहल गरिनेछ। वैज्ञानिक भु-उपयोग नीति बनाउने कार्यलाई अगाडी बढाईने छ ।
- कृषि तथा वन नर्सरीको विस्तार गरि जडिबुटि खेतिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- पर्यटन मार्फत आर्थिक विकासका लागि धार्मिक तथा पर्यटकिय क्षेत्रको पहिचान, संरक्षण र विकासमा जोड दिइनेछ। ऐरावती धार्मिक क्षेत्र, विजुलीकोट, बरौंलाकोट, काफलबुटाको तपस्वी गुफा, कुटीलेक, जावुनेदह, कल्याणकुर्लुङ लगाएतका क्षेत्रहरूलाई संरक्षण गरि धार्मिक तथा पर्यटकिय पहिचान स्थापित गर्दै नयाँ पर्यटकिय गन्तब्यको खोजीलाई पनि निरन्तरता दिन पर्यटन गुरुयोजना तयार गरिनेछ ।
- धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रको विकासका लागि ऐरावती,कमिरे लेक, कुटी लेख र ऐरावती पिक्निक पार्कलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- विश्वव्यापिकरणले भित्र्याएका प्रविधिहरूलाई अवलम्बन गर्दै स्थानीय मौलिक सिपको वजार विस्तारका लागि कोसेली घर संचालन गरिनेछ ।

वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन:

- हरियाली प्रबर्द्धन, प्राकृतिक स्वच्छता तथा सुन्दरता कायम गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ। विकास निर्माण कार्य संचालन गर्दा दिगो विकास तथा हरित विकास नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- नयाँ सडक ट्रयाक संचालन गर्दा सार्वजनिक तथा वन क्षेत्रहरुमा वृक्षारोपणलाई अनिवार्य गरिनेछ ।
- सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रम अन्तर्गत खरका छाना विस्थापन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- "अध्यक्ष वन संरक्षण कार्यक्रम" मार्फत सार्वजनिक खाली स्थान तथा सडक किनाराहरुमा बृक्षारोपण, पोखरी निर्माण, वन संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- नदी नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण तथा जलवायु अनुकुलनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ।
- गाउँपालिकाले निर्माण गरेको विपद प्रतिकार्य योजना लागु गरिनेछ। विपद व्यवस्थापन कोषलाई कार्ययोजना बनाई पुर्वतयारी, अनुकुलन तथा पुनर्स्थापनाका लागि न्युनतम आधार तयार गरिनेछ।
- प्रत्येक वडामा गठन भएको विपद तथा प्रकोप प्रभावितहरुलाई तत्काल उद्धारका लागि QRT (Quick Response Tem) परिचालन गरिनेछ।
- चरिचरन व्यवस्थापन, डढेलो तथा प्रकोप नियन्त्रणका लागि वन संरक्षण सम्बन्धि कार्यक्रम बनाई लागु गरिनेछ।
- धुवाँमुक्त घर बनाउनका लागि सुधारिएको चुल्हो वितरणलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- फोहोर उत्पादनलाई न्युनिकरण गर्दै उत्पादित फोहोरको वर्गिकरण गरि पुनः प्रयोगमा जोड दिईनेछ। व्यवस्थित डम्पिङ साईटको निर्माण गरि फोहोरबाट उर्जा उत्पादनको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- “स्वच्छ ऐरावती” को पहिचान सहित पुर्ण सरसफाई युक्त गाउँपालिका घोषणाका लागि आवश्यक पुर्वाधार विकासका कार्यक्रमहरु संचालनमा जोड दिईनेछ।

अन्त्यमा परिवर्तित राज्य संरचनाको नौलो अभ्यासमा गहन जिम्मेवारी बोध गर्दै यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गरिएबमोजिमका अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सम्पूर्ण सदस्यज्युहरु, कर्मचारी, शिक्षक,

राजनीतिक दल, सुरक्षाकर्मी, नागरिक समाज, सहयात्री सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्था, पत्रकार लगाएत आम ऐरावतीवासीको अमूल्य सहयोग तथा सहभागिताले मात्र संभव हुने कुरा अवगत नै छ । तसर्थ यस गाउँपालिका भित्र संचालन हुने हरेक क्रियाकलापहरूमा यहाँहरू सबैको सार्थक सहभागिता तथा कार्यान्वयनमा तत्परताले नै शान्त, सुन्दर र समुन्नत ऐरावती बनाउने अपेक्षा सहित यहाँहरू प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दै विदा हुन्छु ।

धन्यवाद ।

नविल विक्रम शाह

अध्यक्ष

ऐरावती गाउँपालिका, बरौला, प्युठान ।